

לד: "וגם את־המת יחצוין"

המקרים שבסוגיה

במשנה ובגמ' שעליה נזכרים 6 מקרים (כולל רש"י לד: ד"ה אם כן מצינו). לא בכולן הדין מפורש, אך הכללים המתבארים בסוגיה מורים כיצד לחשב את הדין בכל מקרה. לגבי המחלוקת בין רבי מאיר ובין רבי יהודה, מסקנת הסוגיה - והוא ביאורו של רבי יוחנן - שהיא בעניין שבח הנבלה.

מקרה	שווי הנוגח	השור הניזק	הנבלה	סך הנזק	דין - הפלל	הדין במקרה זה
א ר"מ במשנה ובברייתא	200	200	0	200	רבי מאיר (במשנה): זה "ומכרו את השור החי וחצו את כספו". ר' יהודה: וכן הלכה	כל אחד נוטל 100
ב ר' יהודה במשנה ובברייתא	200	200	50	150	רבי יהודה (במשנה): על זה נאמר "...וגם את המת יחצוין". כל אחד נוטל ½ החי ו-½ המת.	כל אחד נוטל 125
ג לד: "יכול שור שוה מנה"	100	20	4	16	ר' יהודה: לא ייתכן לחצות הכל, שא"כ המזיק ישלם יותר מן הנזק וחמור ממועד	[משלם 8] ²
ד "יכול שור שוה 5 סלעים"	20	100	50	50	ר' יהודה: לא ייתכן לחצות הכל, שא"כ המזיק מרוויח והניזק מפסיד	[משלם 20] ³
ה "כגון שור שוה חמש סלעים"	20	20	0, רש"ש) ושְבָחָה ל-30	[10-]	אף לר' יהודה, לא ייתכן לחצות את השבח, אף שאין לניזק הפסד מזה, שא"כ המזיק מרוויח, ו"שְלֵם יְשָלֵם" ולא ייטול	[המזיק אינו משלם ואינו נוטל] ⁴
ו "א"כ מצינו לר' יהודה" רש"י	50	40	20	20	אף לר' יהודה לא ייתכן לחצות הכל, שא"כ המזיק משלם יותר מחצי נזק; אלא משלם ח"נ	[משלם 10]
רש"י כת"י (בשנו"ס מהד' פרנקל)	100	4	0	4	לר' יהודה שלמד לעיל ממועד, לכא' כאן יקבל הניזק כל הנזק; אך מודה ר"י שיפחת שְפָחָתוּ מיתדה מחצין בחי'	משלם 2 זו

[י"ז במרחשון התשפ"ד]

¹ ואם שְבָחָה הנבלה אח"כ, חולקים גם בשבח (לא שהמזיק יקבל מזה משהו, אלא לעניין ניכוי מן התשלום שעליו לשלם בלבד, וכדלהלן); אך לר' מאיר דניזק הני (ר' יוחנן, המסקנה).

² רמב"ם הל' נזקי ממון א, ג וש"ע חו"מ שפט, ג.

³ "אומר לו: הרי שור שהזיק לפניך, קחה ולך!". רמב"ם שם, ש"ע סע' ד - כעין זה (הניזק והנזק מוכפלים ביחס למקרה שבגמ').

⁴ כך הוא כששבח הנבלה 'מְכֻסָּה' את הנזק, וכשעודף עליו עכ"פ אין המזיק מרוויח כלום. יש"ש (סי' ל); סמ"ע (חו"מ תג ס"ק ז). אך עי' מאירי.

⁵ לפי החשבון ברש"י: חצי החי 25 + חצי המת 10 = 35. זה הסכום שאותו נוטל הניזק, כולל הנבלה. הקשו בתולדות יצחק (ר"י חדאד) וביד דוד: עדיין זה חמור ממועד (שכבר נדרש לעיל מקרה ג), שהרי הניזק נוטל מן החי 25, והנזק כולו הוא 20 בלבד! ותירצו, שיש לנכות מן ה-25 את ה-10 מן הנבלה שזכאי בהם המזיק והנבלה כולה הרי ביד הניזק; ונמצא שבפועל אין מזיק משלם אלא 15, והוא פחות מחצי נזק.